

## מראי מקומות - ביצה כה.

### א. הסוכר אמת המים מעיו"ט ולמחר השכים ומצא בה דגים מותרין

העיר הצל"ח, למה נקט לשון השכים ומצא, ולא תני סתם דהדגים שבה מותרים. וביאר דקאמר השכים ומצא לומר אף שבשעה שסכר לא ידע שיש שם דגים, אפ"ה מותרים, וע"ז אמר אח"כ מדברי רבנו נלמד חי שקיננה בפרדס וכו', דג"כ מיירי אפי' שלא ידע ממנה, אפ"ה מותר.

### ב. א"ר חסדא, מדברי רבנו נלמוד, חי' שקננה בפרדס וכו'

תמה הפני יהושע, מה סבר ר' חסדא, הרי ודאי אינו דומה כלל, וכמו שהק' הגמ' בהמשך, דהסוכר מים עשה מעשה, ובחי' שקננה בפרדס לא עשה מעשה. עוד הק' אהא דהגמ' מסיק להא דר' חסדא בתיובתא, ואח"כ הק' סתירה בברייתות, ותי' דכאן מיירי בגינה הסמוכה וכאן בגינה שאינה סמוכה, א"כ לימא דגם ר' חסדא ורבה מיירי בסמוכה [וכמו שהק' תוס']. וביאר דמה דאר"ח דלמדין מהא דדגים דחי' שקננה בפרדס אי"צ זימון, היינו משום דע"כ הא דדגים אי"צ זימון, דאם צריכים זימון, מעשה זה דסוכר אמת המים אינו כלום, דלא עדיף מהא דאמר' לעיל לענין יוני שובך דאומר מכאן אני נוטל לא מהני לכ"ע, אע"כ דהמעשה סכירה כאן הוא רק לעשות ניצודין, ואי"צ ענין להדין זימון כלל. אבל ר"נ חולק, וס"ל דמעשה זימון הוא, ומה שלא מהני לעיל הוא מטעם אחר, וכמ"ד אחר שם. ולפי"ז, אין שייך לחלק בדעת ר' חסדא בין גינה הסמוכה לגינה שאינה סמוכה, דלדעתו לא מהני דעת כזה בכלל להיות זימון, דאפי' אמירת מכאן אני נוטל אינו כלום, אלא דאי"צ זימון בכלל, וא"כ שפיר איתותב.

### ג. והמקושרין ומהנענעין בכל מקום אסורין משום גזל

פרש"י, שהראשון שקשרן או נענען קנאן בהגבהתן, שהפקר נקנה בהגבהה. וכ' תוס' דלא שייך כאן הגבהה [וביאר בהג' הב"ח משום דנענעו לאו הגבהה הוא], אלא קנאן בהבטה. והעיר השטמ"ק, למה צריך להגבהה, הא כיון דקושרן או נענען, ע"כ בד' אמותיו הוי קאי, וא"כ ליקני בקנין ד' אמות. ותי' דלא מהני ד' אמות אלא בסימטא, וכאן משמע דמהני בכל מקום, וא"כ ע"כ מיירי דעשה הגבהה.

### ד. בהמה מסוכנת, לא ישחוט אא"כ יש שהות ביום וכו', ר"ע אומר אפי' כזית חי מבית טביחתה

כ' הראש יוסף דלכאו' נח' התנאים בהואיל, דת"ק ס"ל דהואיל שיש שהות ביום, אפי' אם אינו גומר לאוכלו, מהני ומותר. אבל ר"ע לא ס"ל להא דהואיל, ולכן בעינן שיגמור בדעתו לאוכלו למעשה, וא"כ אפי' אם הוא כזית חי מהני, דסכ"ס הרי זהו דעתו לאכול. וכ' הראש יוסף דלפי"ז י"ל דלא פליג הת"ק ע"ז, אלא ס"ל לת"ק דסגי בהא דיכול להשהותו עד לאחר צלי', אבל אם אין זמן לזה, ודעתו למעשה לאכול כזית חי מן הבהמה כדי להתיר השחיטה, שפיר מותר לעשות כן אף לת"ק. וע' לקמן עוד בביאור מח' התנאים במתני'.

### ה. אלא כדי שיכול לאכול הימנה כזית צלי מבעוד יום

כ' האפיקי ים (ב, יד ד"ה ומכבר), דמכאן מוכח דאין היתר אוכל נפש ביו"ט אלא לצורך לכה"פ כזית, ודלא כשי' הטורי אבן, דנקט לדבר פשוט דאף פחות מכזית מותר. וע"ש עוד שכ' דמה דהטור"א חי' שם דאכילה שלא כדרך אכילה חשיב לענין אוכל נפש דיו"ט, י"ל דתלוי במח' התנאים דמתני'.

### ו. ר"ע אומר אפי' כזית חי מבית טביחתה

כ' השטמ"ק דמכאן שמעי' דבשר באומצא לא בעי מליחה כלל, דאי לאו הכי, הא כתבו הגאונים דשיעור מליחה כשיעור צלי, וא"כ מאי איכא בין שיעור דת"ק לשיעורא דר"ע, אע"כ דר"ע לא בעי מליחה כלל.

### ז. שחטה בשדה לא יביאה במוט ובמוטה, אבל מביא בידו אברים אברים

פרש"י, משום דאושא מילתא ומזלזל ביו"ט. וכ' הרשב"א, דאע"ג דע"ז מפי' בהלכה, ובשבת אמרי' דמעוטי הלכה עדיף ממפי' בהלכה וממעט במשוי, שאני הכא, דכיון דמביא מוט ומוטה, מחזי כעובדין דחול.

### ח. בהמה בחי' בחזקת איסור עומדת

פרש"י, שהרי אסורה משום אבר מן החי, וא"כ אין להתירה עד דידוע דהשחיטה ודאי מתירה. וביאר רעק"א בחולין (ט), דס"ל לרש"י דמחזיקין מאיסור לאיסור. אולם כ' דיש להגדיר, דאי"ז מאיסור אבר מן החי לכל איסור שיכול להיות, אלא הביאור הוא משום דכיון דכל בהמה שאין נעשה לה שום תיקון הרי היא יוצאת מאיסור אבר מן החי לאיסור נבלה, א"כ היכא שיש ספק אם נעשה התיקון, אמרי' דמספק מחזיקין דלא נעשה התיקון כראוי, וממילא חל בה האיסור נבלה. אבל היכא דידוע דהתיקון נעשה כראוי, אלא שיש ספק איסור אחר, ולמשל ספק איסור טריפה, בזה לא אמרי' דמחזיקין מאיסור לאיסור, אף לדעת רש"י. והק' תוס' על שי' רש"י, אם האיסור מחמת אבר מן החי, הרי ודאי אין כאן איסור אבר מן החי, וא"כ מה שייך בזה חזקה. ולכן פי' תוס' דהחזקה היא על איסור "אינו זבוח", דכיון דהתורה אמרה תזבח ואכלת, א"כ יש איסור לאכול מה שאינו זבוח, וכיון דמעיקרא לא הי' זבוח, אינו יוצא מחזקתו בלא ראי' דהי' זבוח.

### ט. בהמה בחי' בחזקת איסור עומדת

א"י ביבמות (ט), דאשה בחזקת היתר לשוק עומדת, דהיינו אם מת בעלה, הרי היא בחזקת היתר לשוק, כיון שצרת ערוה היא, וא"כ אין לאוסרה מספק. נראה משם, דאף דעכשיו אשת איש היא, מ"מ, כיון שהיא במצב דאם מת בעלה תהי' מותרת לשוק, הרי היא נחשבת בחזקת היתר לשוק. והק' הראשונים, מ"ש מכאן דאמר' דבהמה בחזקת איסור עומד, הרי היא ודאי אינה באיסור אבר מן החי, וא"כ נימא חזקה שאם נשחטה שתהי' מותרת, ע"ש בתוס' מש"כ בזה. וכ' הרשב"א שם, דגבי בהמה, כל שלא מתה או שמתה ממילא, או שנשחטה שלא כהלכתה, אסירא עד שיתחדש בה ענין המכשירה, והלכך, כיון שאתה בא להתירה ולומר דנעשה בה מעשה שהכשירה, עליך הראי'. וכן לגבי אשה, אשה זו מתחלתה צרת ערוה היא, ואילו מת הבעל, ממילא הותרה זו לשוק, והרי מת, וא"כ כשאתה בא לאוסרה לומר דנעשה בה מעשה האוסרה, עליך הראי'.

### י. והאנן תנן מתני' כדר' הונא, דתנן ר"ע אומר, וכו'

העיר השפת אמת, אדהק' מר"ע, לסייע מת"ק, דמשמע דס"ל דאסור לאכול מבית טביחתה [ולפי דברי הראש יוסף שהבאנו לעיל, דגם ת"ק מודה לדין ר"ע, לק"מ]. וכ' דס"ל להגמ' דאין מסתבר דבזה נח', דא"כ ליפלגו בחול אם מותר לאכול מבית טביחתה קודם בדיקה או לא. ולכן ס"ל להגמ' דטעמא דת"ק הוא דכיון דהעולם הוא להפשיט מקודם, אף דמדינא רשאי לאכול כן, מ"מ אסור לשחוט אלא באופן שהדרך לאכול.